

Inka Rantakallio, Sakari Ylivuori & Mikko Ojanen

PÄÄKIRJOITUS
1 | 2025

#Vertaisarvioin, siis luotamme – vertaisarviointi on tieteellisen tiedon laadunvarmistusta

DOI: 10.51816/musiikki.160114

Yksi päätoimittajistamme, Inka, osallistui talven aikana Tiedekustantajien liiton järjestämälle Tiedekustantamisen perusteet -kurssille. Kolmen viikonlopun mittaisen kurssin aikana pohdittiin muun muassa toimittamisen työprosessia ja aikataulua, taloudellisia ja tiedepolitiikan asettamia ehtoja tiedekustantamiselle, tekijänoikeuksia, tieteen etiikkaa, sekä vertaisarvioinnin roolia laadunvarmistuksessa. Yksi kurssilla saatuja oivalluksia oli, että tiedelehdet laadunvarmistavat ja pitävät osaltaan julkaisutoiminnalla tiedemaailmaa pystyssä. Ilman tiedelehtiä tutkijat eivät päteväidä ja meritoidu, eivätkä artikkelimuotoiset väitöskirjat valmistu, tai ainakin tieteellisen tiedon julkaisu hidastuisi merkittävästi, jos julkaiseminen tapahtuisi ainoastaan kokoomateoksissa.

Vertaisarviointi on huolellisen toimitustyön ohella oleellinen osa tätä laadunvarmistusta. Sen avulla ylläpidetään tiedon ja tieteen luotettavuutta ja riippumattomuutta sekä suojellaan tiedejulkaisemista esimerkiksi nurkkakuntaiselta tai dogmaattiselta ajattelulta (Korhonen ja Mäkinen 2022, 127). Vertaisarvioinnin tarkoituksena on parantaa tekstiä sekä auttaa lehden toimitusta tekemään päätös julkaisemisesta (Suomen Tiedekustantajien

liitto 2021; Raivio 2006). Lisäksi sillä pyritään varmistamaan, että artikkeli tuottaa uutta tietoa ja on metodologialtaan ja johdopäätöksiltään looginen (Raivio 2006, 15).

Usein tämä asiantuntijatyö on jäänyt näkymättömiin. *Musiikkia* julkaiseva Suomen musiikkitieteellinen seura osallistui helmikuussa Suomen tiedekustantajien liiton ja Kansanvalistusseuran #vertaisarvioin-kampanjaan esittelemällä yhden *Musiikin* lukuisista vertaisarvioijista sosiaalisessa mediassa. Syksyllä 2024 käynnistynyt kampanja on osa Sivistyksen teemavuotta. Se muistuttaa siitä, että vertaisarviointi on yksi tutkimuksen perusedellytyksiä, ja että tieteenekijät, jotka vertaisarvioivat tekstejä ja muita tutkimustuloksia, tekevät sitä vapaaehtoisesti oman työnsä ohessa.

Kampanjan tavoitteena on, että tutkijat saisivat vertaistukea, näkyvyyttä, ja arvostusta tutkimuksen laadunvarmistajina, yliopistopäätäjät huomaisivat käyttää valtaansa nykytilanteen (arviointityön näkymättömyyden ja arvostuksenpuutteen) kohentamiseksi, koulutuspoliitikot saisivat tietoa ja ymmärrystä tutkimuksen aseman vahvistamiseksi yhteiskunnassa, ja tutkimuksesta kiinnostuneet kansalaiset ymmärtäisivät paremmin tutkimustyön moniulotteisuutta. (Kansanvalistusseura n.d.)

Myös suomalainen musiikintutkimus lepää näiden uutterien, oman alansa kehittymisen eteen pyyteettömästi toimivien vertaisarvioijien harteilla. *Musiikki* julkaisee kolmen vuoden välein listan lehdelle vertaisarvioineista henkilöistä tehdäkseen näkyväksi tätä työtä. *Musiikissa* käytössä oleva arviointitapa on niin sanottu kaksoissokko, eli kirjoittajat ja arvioijat eivät tiedä toistensa henkilöllisyyttä. Lehden päätoimittajat tai erikoisnumeron vierailevat toimittajat pyytävät arvioijat tähän rooliin. Tyypillisesti arvioija on tohtoriksi väitellyt, toisinaan muulla tavoin ansioitunut asiantuntija.

Musiikin journal.fi-alustalta lähtevässä pyynnössä toimia tietyn artikkelin arvioijana pyydetään kuvaamaan artikkelin tärkeimmät ansiot sekä artikkelin puutteet ja niihin liittyvät parannusehdotukset. Näiden lisäksi vertaisarvioijan tulee valita, puoltaako hän artikkelin julkaisemista sellaisenaan, muutosten jälkeen, perusteellisesti uudelleen työstettynä (mikä edellyttää uuden vertaisarvioinnin), tahi ei puolla artikkelin julkaisemista.

Tieteellisten seurain valtuuskunta (2022) eli TSV ohjeistaa, että arvioitavat käsikirjoitukset ovat aina luottamuksellisia, jolloin arvioijan ei tule keskustella niistä ulkopuolisten kanssa, eikä julkaisemattoman käsikirjoituksen sisältöä saa hyödyntää omaksi eduksi. TSV:n tiedejulkaisuille myöntämä vertaisarviointitunnus kertoo, että julkaisu noudattaa kansainvälisiä tiedeyh-

**Inka Rantakallio,
Sakari Ylivuori &
Mikko Ojanen**

**#Vertaisarvioin,
siis luotamme**
– vertaisarviointi
on tieteellisen tiedon
laadunvarmistusta

teisön laadun ja eettisyyden standardeja. Tunnuksen käyttöi-
keuden edellytyksenä on ennen kaikkea kahden riippumattoman
asiantuntijan tekemä vertaisarviointi sekä julkaisuprosessin
huolellinen dokumentointi. (Tieteellisten seurain valtuuskunta
2020). Toisin sanoen myös prosessin laadun vaaliminen on ver-
taisarvioinnissa kaikkea muuta kuin triviaali seikka. Kuten Leh-
tonen, Wahlfors ja Ranta-Meyer (2020, 5) toteavat, ”[o]n kui-
tenkin huomattavan eri asia, onko tieteellinen artikkeli
julkaistu tarkan vertaisarviointiprosessin jälkeen vai onko se ver-
taisarvioitu vain nimellisesti esimerkiksi niin sanotussa saalis-
tajajulkaisussa.”

Musiikki keskittyy suomalaiseen musiikintutkimukseen sen
koko laajuudessa. Suomalainen musiikintutkimus on monitie-
teistä ja hyödyntää lukuisia näkökulmia ja menetelmiä muilta
tieteenaloilta, tyypillisimmin humanistisilta ja yhteiskuntatie-
teellisiltä aloilta. Ei ole tavatonta, että *Musiikkiin* tarjotun artik-
kelin arvioi musiikintutkijan ohella jonkin toisen alan asiantun-
tija. Näin artikkelille saadaan monipuolinen arvio, jonka myötä
julkaisuun hyväksyttävästä artikkelista tulee laadukas sekä ky-
kenevä puhuttelemaan lukijoita yli tieteenalarajojen.

Vertaisarviointi ei kuitenkaan ole täydellinen järjestelmä. So-
siaalisessa mediassa kiertävät meemit ”reviewer 2:sta” kuvas-
tavat vertaisarviointiläusuntojen aiheuttamia turhautuneisuuden
tunteita sekä toisaalta arviointiin liittyvää valtaa. Meemihuumo-
ri sekä kahvipöytäkeskustelut vahvistavat, että vertaisarvioinnin
affektiivisuus ”haastaa käsityksen tieteen neutraaliudesta” (Kor-
honen ja Mäkinen 2022, 130).

Arviointiin liittyy muitakin haasteita. *Musiikin* päätoimittajat
ovat hiljattain käyneet yhdessä lehden toimitusneuvoston kans-
sa keskustelua kaksoissokkokäytännöstä pienessä maassa pie-
nellä tieteenalalla: vertaisarvioija saattaa tunnistaa artikkelin
kirjoittajan pelkän aiheen perusteella ja arkailla tarttua arvioin-
titehtävään, vaikka eturistiriitoja aiheuttavaa ohjaussuhdetta tai
muuta läheistä yhteistyötä ei kirjoittajan ja arvioijan välillä oli-
sikaan. Kirjoittajan näkökulmasta artikkelin huolellinen anony-
misointi vertaisarviointikierrosta varten vie aikaa, eikä se edel-
lä mainitusta syystä ole silti aina riittävää.

Tieteellisten seurain valtuuskunnan vertaisarviointitunnus ei
itsessään edellytä kaksoissokkokäytäntöä. Onkin mahdollista,
että *Musiikissa* kokeillaan tulevaisuudessa myös muunlaisia ver-
taisarviointikäytäntöjä. Edellä mainituista ja muista haasteista
huolimatta vertaisarvioinnin keskeisyyttä tieteellisen julkaise-
misen laadulle ja tiedon luotettavuudelle on vaikea kiistää.

Tämä numero sisältää kaksi vertaisarvioitua artikkelia sekä lektion.

Reetta Näätänen tarkastelee artikkelissaan suomalaisen nykysäveltäjä Juha T. Koskisen *Dream Transmission* -teoksen (2019) buddhalaisia elementtejä sekä sen esittämistä ja vastaanottoa kulttuurisen musiikkianalyysin, autoetnografisen esitystutkimuksen ja lähiluvun avulla. Aineistona ovat teoksen partituuri, kirjoittajan esitykset teoksesta Suomessa ja Japanissa, säveltäjän haastattelut sekä suomalaiselta ja japanilaiselta yleisöltä kerätty kyselytutkimusmateriaali. Artikkelit osoittaa, että kulttuurisensitiivisyys ja kulttuurienvälinen dialogi ovat tarpeellisia länsimaisen taidemusiikin säveltäjille ja esiintyjille, kun he työskentelevät monikulttuurisen materiaalin parissa. Siinä missä aiempi musiikintutkimus on kiinnittänyt huomiota taidemusiikin aasialaisiin viittauksiin, Näätäsen artikkeli tuottaa uutta tietoa erityisesti buddhalaisista teemoista, jotka ovat olleet tutkimuksessa harvinaisempia.

Juha Torvinen ja Susanna Waldén-Antikainen käsittelevät artikkelissaan suomalaissäveltäjä Yrjö Kilpisen ja saksalaisbaritoni Gerhard Hüschin toisen maailmansodan jälkeistä kirjeenvaihtoa. Torvinen ja Waldén-Antikainen soveltavat käsittelyssään ensimmäistä kertaa musiikintutkimuksen alalla itsedenatsifikaation käsitettä ja tuottavat uusia kategorioita, joiden avulla voidaan tarkastella millaisilla keinoilla kulttuurikentän toimijat pyrkivät eroon historian painolastista ja perustelevat toimintaansa hankalassa poliittisessä tilanteessa. Torvisen ja Waldén-Antikaisen tutkimus pohjautuu laajaan aiemmin vähän tarkasteltuun arkistoaineistokokonaisuuteen ja tuottaa uutta ymmärrystä toisen maailmansodan jälkeisestä kulttuurikentästä. Historiallisesta kohteestaan huolimatta artikkeli tarjoaa ajan-kohtaista sovellettavuutta.

Numeron päättää Sanna Qvickin lektio ”Captivating Film Sounds: Sonic Narration and Worldmaking in the Soundtracks of Finnish Fairy Tale Films”, jossa Qvick valottaa tapaa, jolla ääniä ja musiikkia käytetään satuelokuvissa niin kertovana kuin maailmaarakentavana elementtinä. Hänen väitöstutkimuksensa pyrkii vahvistamaan audiovisuaalisen materiaalin lukutaitoa, jonka rooli tekoälyjen avulla laadittujen videoklippien maailmassa on yhä tärkeämpi.

Tarkkasilmäiset lukijat huomaavat, että *Musiikin* visuaalinen ilme on uudistunut tähän vuoden ensimmäiseen numeroon. Suurkiitos uudistuksesta lehtemme taittajalle Anne Rissaselle! Samalla tämä on ensimmäinen uudistuneella päätoimittajako-

**Inka Rantakallio,
Sakari Ylivuori &
Mikko Ojanen**

**#Vertaisarvioin,
siis luotamme**
– vertaisarviointi
on tieteellisen tiedon
laadunvarmistusta

koonpanolla toimitettu kokonaisuus. Lehden pitkäaikaisen päätoimittajan Tuire Ranta-Meyerin paikalla jatkaa MuT Sakari Yli-vuori. Lämmin kiitos Tuirelle ja tervetuloa päätoimittajatiimiin, Sakari!

Toimitus toivottaa lukuiloa ja valoisaa kevättä!

PÄÄKIRJOITUS
1 | 2025

Lähteet

- Kansanvalistusseura. #Vertaisarvioin-kampanja. Tark. 11.2.2025. <https://kansanvalistusseura.fi/hankkeet/vertaisarvioin-kampanja/>.
- Korhonen, Ari ja Katariina Mäkinen. 2022. ”Vertaisarviointi – Kuria vai hoivaa?”. *Tiede & edistys* 47(3): 127–134.
- Lehtonen, Lasse, Laura Wahlfors ja Tuire Ranta-Meyer. 2020. ”Tieteellisen tiedon ja luottamuksen äärellä”. *Musiikki* 50 (4): 3–7. <https://musiikki.journal.fi/article/view/101310>.
- Raivio, Kari 2006. Vertaisarviointi tieteellisessä julkaisutoiminnassa. *Tieteessä tapahtuu* 7: 15–19.
- Suomen Tiedekustantajien liitto. 2021. Vertaisarviointi. Tark. 11.2.2025. <https://tiedekustantajat.fi/ohjeet/vertaisarviointi/>.
- Tieteellisten seurain valtuuskunta. 2020. Käytön edellytykset. Tark. 11.2.2025. <https://www.tsv.fi/fi/palvelut/tunnus/kayton-edellytykset>.
- Tieteellisten seurain valtuuskunta. 2022. Lisätieto vertaisarvioinnista. Tark. 11.2.2025. <https://www.tsv.fi/fi/palvelut/tunnus/lisatie-toa-vertaisarvioinnista>.

**Inka Rantakallio,
Sakari Ylivuori &
Mikko Ojanen**

**#Vertaisarvioin,
siis luotamme**
– vertaisarviointi
on tieteellisen tiedon
laadunvarmistusta